

polovica učiteljstva slabše letne dohodka kot marsikateri delavec. In tako je razumljivo tudi sledeče znano dejstvo: Na potovanju ali sploh v družini izgubiš, ko se zana, da si učitelj ali učiteljica, takoj 50% ugleda, ki si ga užival prej, dokler družba ni vedela za tvoj borni stan.

VII.

„Slov. Gospodar“ se usaja, ker je „Narodna stranka“ izvolila dne 8. pret. m. tri nadučitelje v svoj izvrševalni odbor ter pravi — „Slov. Gospodar“ namreč — da je sedaj jasno za koga bo delala „Narodna stranka“. Gospoda, ko bi vse stranke, v katerih odborih sodelujejo učitelji, delale za korist učiteljstva, bi bilo učiteljstvo že davno prvi najimenitnejši stan, zakaj ne le v odbore so skoraj vse stranke izvolile tudi učitelje, temveč celo mandate so jim poverile. Ne bom kazal na nemške, češke in socialdemokratske stranke, temveč le poglejmo pri slovenskih strankah S. L. S. ima učitelja poslance — Jakliča — in sedaj dobi še nadučitelja poslance — Ravnikarja. Po tem soditi je pač jasno, da dela S. L. S. le za učiteljstvo, kaj ne, dragi „Slov. Gospodar“?

VIII.

Ker baš omenjam učitelje-politike, moram omeniti vesel pojav. Čedalje pogostejše se čita po listih vest, da je ta ali ona stranka ponudila deželnozborski ali državnozborski mandat ljudskošolskemu učiteljstvu.

V Istri dobi učiteljstvo 2 mandata, socialdemokrati na Štajerskem kandidirajo učitelja Horvata, nemška agrarna stranka na Štajerskem je istotako sklenila, da bo kandidirala za deželni zbor v enem svojem okraju učitelja in kakor sem zvedel od nekega nemškega tovariša namerava baje tudi nemška ljudska stranka na Štajerskem dati dva deželnozborska mandata učiteljstvu.

V kranjskem deželnem zboru bodo trije učitelji poslanci (2 klerikale in 1 napreden), v istrskem dva, v štajerskem tudi štirje, in sicer 1 socialni demokrat, 1 nemški agrarec in 2 nemška nacionalca. V češkem deželnem zboru je 9 učiteljev poslancev. V drugih deželnih zborih mi, žal, ni znano, a bila bi jako zanimiva statistika, koliko je vseh učiteljev poslancev in katerim strankam pripadajo.*)

Ene pa je gotovo: Čeprav nasprotniki šole zmerjajo učitelje, da smo baje polizobraženi in čeprav gotovi krogi s kruto roko drže učiteljstvo v bedi, stopa učiteljstvo socialno od dne do dne višje. Človeška družba vpoštevata pomen in delo učiteljstva vkljub vsem zaprekam, ki mu jih delajo nekateri. Ovirati morete socialni razvoj človeške družbe, a zastaviti ga pač ni mogoče. Proletarci prihajajo do svojih človečanskih pravic in s proletarci si bo priborilo tudi učiteljstvo drugim stanovom enakopravno socialno stališče, da ne bo več prezirana in omalovaževana pastorka človeške družbe, kakor je še, žal, dandanes.

Do tega smotra nas pa dovede le ena pot, in sicer pot dela za narod.

IX.

Deželno učiteljsko društvo na Solnograškem je vložilo petico na solnograški deželni zbor, da bi se ljudskošolskemu učiteljstvu določila službena doba na 35 let.

*) Če ima kdo kake podatke, prosim, da bi mi jih poslal, da sestavim skupno sliko.

izgubljajo pri tem na teži telesa in najsibotudi le malo.

3. Osebe, ki smo v njih pljunkih zasledili kri, o kateri one navadno mislijo da prihaja iz nosa.

7. Osebe, ki tožijo, da se jim erce rado razburja. Pospešeno utripanje, ki pri najmanjšem naporu še bolj narašča, pogosto zardevanje in prebledenost, jutranja potenja so zgodnji znaki tuberkuloze.

8. Nevrazeniki, pri katerih ni za njihovo nevrazenost nobenega pravega vzroka — namreč kake konstitucionalne bolezni.

Ako bi se držali te pravila, ki ga pripoznavajo najkompetentnejši prvoborilci, bi lahko zasledili bacil tuberkel pravočasno v njegovih skrivajših in bolje preračunljivi nje-gove moči.

Prvi pogoj vsakega boja pa je, da poznamo moči sovražnikov.

Dr. Horovic — Zagreb.

X.

Regulacijo plač za parado hočejo katehetje na Solnograškem. Vložili so na deželni zbor prošnjo, da bi se jim povišale plače ter jo utemeljujejo s tem, da se baje ne strinja z njih „akademsko“ izobrazbo, da bi še nadalje imeli enake plače kakor jih imajo učitelji ljudskih in meščanskih šol.

Gospodje hočejo torej višje plače, le da bi svetu pokazali, da so socialno višje od učiteljev. Učitelji pa ne zahtevamo regulacijo naših plač le za parado, temveč ker s sedanjo beraško plačo ne moremo več preživljati sebe in svojecev. In gospodom katehetom se bo gotovo ugodilo, da se tako izpriča njih „akademsko“ izobrazbo; za regulacijo učiteljskih plač pa ni nikjer — sredstev. Stara pesem.

XI.

Krščanski socialci na Predarlskem so predložili deželnemu zboru zakonski načrt o občinskih volitvah. Po tem načrtu bi učitelji ne imeli pasivne volilne pravice v občinskih odbore. Na ta način bi radi na „krščanski“ način izrinili iz občinskih odborov nekatere napredne učitelje, da bi njih mesta zasedli krščanskosocialni kimovci. Slomskarji, ali ni to lepa slička socialnih razmer učiteljstva pod „zaščito“ krščanskih socialcev?

XII.

V blaženem rajhu ni nič boljše. Pri sadjarskem tečaju v Marienwerder na Pruskem so dobili udeleženci njih socialnim razmeram „primerne“ dijete in sicer: učitelji 3 marke, pazniki 6 mark in logarji 8 mark dnevno. Tudi znak nemške kulture.

„Zveza narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“ — ter koroški nemški „Lehrerbund“.

Na tozadevno notico v predzadnji številki „Učit. Tov.“ odgovarjam kratko.

Od nemških prenapetencev — pa najsibode že tega ali onega stanu, tega ali onega političnega mišljenja — pač ni kaj pametnega in pravičnega napram nam Slovincem pričakovati. Vse nemške stranke so se strnile za preganjanje Slovanov in posebej še Slovencev. Napredne stranke so celo pozabile, da je njih prva naloga širiti prosveto, temveč so se slepo vdinjale klerikalcem. Ni čuda torej, da jih bode v oči, da Slovinci vendarle prosvetno napredujemo. Naše stremljenje po izobrazbi smatrajo Nemci torej za — napad! Se pač boje, da bi jih v prosveti prebiteli.

Le lasajte in pretepajte se, le ščuvajte svoje ljudstvo k sirovostim — nemška nadutost in sirovost nas ne straši pri delu, da povzdignemo svoje ljudstvo na višjo stopnjo izobrazbe. Podvojimo svoje moči v delu za izobrazbo našega ljudstva ne le na Štajerskem, temveč tudi na Koroškem. Četudi nasprotniki besnijo, a mi krepko naprej po začrtani poti.

„Zveza narodnih društev“ bo prekoslej vršila svojo kulturno misijo, da, baš na Koroško bo obračala posebno pozornost in prosim vse rodoljube, da bi jo blagovolili podpirati.

Naj le lajajo, to je znamenje, da jahamo.

A. Pesek,

t. j. predsednik „Zveze narodnih društev na Štajerskem in Koroškem“.

Razmere na dunajskem vseučilišču.

(Dopis iz visokošolskih krogov.)

Lepe misli smo imeli o dunajski „Alma materi“, ko smo še namreč trkali hlače po gimnazijah. Zakaj pa danes ni več tako, bodo pa cenjeni čitatelji takoj zvedeli.

Gospodar dunajskega vseučilišča ni rektor niti vseučiliščni senat, ampak gospodarji so nemško-nacionalni burši. Razdeljeni so na celo vrsto društev s samimi pangermanskimi imeni. Kadar nastopijo oficijalno, imajo na glavi pisane čepice, kadar pa jih srbi koža, imajo v rokah palice, tolkače. Če se izda parola: „Danes na univerzo s čepicami!“ pridejo kot en

mož s čepicami, če se pa reče s tolkači, pa puste čepice doma in pridejo s tolkači. Da se pa pri vsem svojem „viteštvu“ ne morejo zdržati, da ne bi tudi kaj prepovedanega vtaknili v žep, nam pričajo razni „totslegarji“ ali pa revolverji, ki leže po končanih pretepih po avli, kot na obligatnem bojnem torišču dunajske univerze.

Izzivanja nenemških dijakov in pa kravale v malem obsegu prirejajo vsak teden. Dvakrat so pa stopili v večjo akcijo: okrog Vseh svetov z judi in pa 23. novembra.

Prvikrat sta se sprla en jud in pa en nemški burš. Prvi je drugega zaradi razžaljenja pozval na dvoboj. Kot odgovor na to so čakali burši drugega dne juče, prihajajoče posamezno od predavanj, in jih klofotali. Nato so drugega dne zasedli judje rampo, (dohod k vseučilišču) in niso pustili nobenega nacionalca na vseučilišče. To pa je silno razkačilo Nemce. Proti deseti uri jih je primarširalo kakih 2000 v sklenjenih vrstah pred rampo in jo naskočilo. Po dvehurnem boju so bili Izraelovi sinovi pregnani z rampe, s katere se je oglasila takoj „Die Wacht am Rhein“, „Hast du gesehen den kleinen Hund“ itd., reševalno društvo je odpeljalo 27 ranjencev in čast je bila rešena! „Kaj pa policija?“ bi vprašal mogoče čitatelj. Ej, prijatelj, to pa je jako pereče vprašanje; nemških nacionalcev ni bilo nič aretiranih, pač pa polno judov!

Drugič pa so stopili burši v prav krvavo akcijo 23. novembra. Sedeli smo pri predavanju. Kar se odpro vrata. „Deutsche hinaus, Italiener!“ Le malo se jih je odzvalo klicu — ker nas je bilo le malo! Po predavanju pa hitimo v avlo. Noter že nismo več mogli. Do dvatisočglava množica se je porivala semintja — enaka morskim valovom. Razložili smo dobro dve skupini: manjša, 150—200 glav broječa četa, stoječa v kotu z Dantajevimi znaki na prsih, vročih, ognjevitih pogledov in ožganih obrazov. Skrajna odločnost se jim je brala iz njih. Njim nasproti pa do 1500 glava množica s frankfurtaricami, z izživajočim, moči in števila se zavedajočim pogledom. Pedeli (vseuč. sluge) naskočijo oba vulkana. Kar zavre klic kot iz enega grla: „Evvisa l' università italiana in Trieste!“ Nemci se razburijo in grozeče pritisnejo proti mali četi, posamezniki se že zmerjajo in klofutajo. Tu pa zadoni „Die Wacht am Rhein“. Nemci se odkrijejo, Lahi pa odgovore z Garibaldijevo himno. Še niso zamrli poslednji pevski glasovi, ko se zasliši rezko pokanje palic — Nemci so naskočili Italijane, tolkači so stopili v akcijo. Prvi naskok so Lahi srečno odbili, kar le zdraži velikansko premoč Nemcev. Z vso divjostjo planejo še enkrat na Lahi — ti začnejo omagovati. Tu pade eden, tam zopet drugi. Tedaj pa zadone strelji, strelji na vseučilišču, tovariša proti tovarišu — kot bi trenil omahnejo roke, lica prebledijo, Nemci odskočijo. Vse čuti, da se je zgodilo nekaj, kar bi se ne smelo zgoditi. Lahi dobe prost odhod. V tem trenutku pa vdere policija z golimi sabljami na vseučilišče in začne svoje delo, toda šele tedaj, ko je krog 50 akademikov obstreljenih in do krvi stopenih!

Slovani nismo posegli v boj, ampak smo gledali od strani, kako se akademiki dveh „visoko“ kulturnih narodov pobijajo kot psi.

Dunajska „Alma mater“, ki bi morala biti kot najvišji kulturni zavod moderne države visoko vzvišena nad takimi brutalnimi izbruhi, ta „Alma mater“ je onečaščena s strelji in s krvjo svojih lastnih sinov. Zadnjič je tekla laško-nemška kri, kdo pa nam garantira, da ne bi v bližnji bodočnosti ne tekla slovenska? In mi Slovani, ki smo se vpisali v „Alma mater“, smo se vpisali zato, da študiramo, ne pa da se pretepamo ali da bi gledali druge, kako se pretepavajo.

Sedaj so zaprli univerzo na nedoločen čas in sistrali vsa predavanja. Nihče ne sme na univerzo. Čemu pa smo potem na Dunaju? Jako dobro izpričevalo za vlado, našo slavno avstrijsko vlado, ki ne preskrbi, da bi mogli kot svobodni državljani svobodno vršiti svoje dolžnosti!

Nemški nacionalci so sklenili, da bodo demonstrirali pred menso in provzročevali kravale, ako se takoj ne zapre. V mensi obedujejo večinoma nemški dijaki za znižano ceno, med njimi dve tretjini slovenskih visokošolcev. In visokošolska oblast je lepo kapitulirala pred burši in z veseljem zaprla menso. S tem je tiste dijake, ki niso gmotno dobro podprti, obsodila na nemilosrdno stradanje.

Sedaj čutimo prav živo, kako potrebno bi bilo slovensko vseučilišče. Lahi bodo gotovo dobili svoje vseučilišče; Slovenci si moramo zapomniti, če ga dobe Lahi, da so ga izsilili z revolverji v rokah!

„Narodna založba“ v Celju.

V Celju se je pred letom dni osnovalo društvo (zadruga) „Narodna založba“, katere razvoj in delovanje je v narodnem in naprednem oziru velike važnosti za štajerske Slovence. „Narodno založbo“ bi naj podpiralo tudi slovensko učiteljstvo ter pristopilo kot udje (zadružniki) k nji s tem, da bi vsak in vsaka vzel nekoliko ali vsaj en delež in da bi tudi med neučitelji pridobivali udov temu prevažnemu društvu.

Deleži so po 100 K, 20 K in po 10 K ter se lahko vplačajo ali takoj ali pa v mesečnih obrokih po dve ali več kron. Deleži „Nar. založbe“ so kot hranilna vloga, ker se bodo obrestovali, t. j. izplačevale se bodo dividende zadružnikom. Deleži se lahko vsak čas odpovedo in vzdignejo, ali vsi, ki jih ima kdo, alipatudi le en del deležev, ako jih ima kdo več. Izključena je torej nevarnost izgube. Ako vplačuje mesečne obroke v visokosti, kakor pač kateri premore, si ustvari tako lep prihranek in s tem podpira eminentno važno narodno podjetje, ki je tembolj važno za nas učitelje in učiteljice, ker je „Narodna založba“ duša in temelj vsemu naprednemu pokretu med štajerskimi Slovenci. Če hočemo postaviti trden jez tako nemškemu kakor tudi slovenskemu klerikalnemu prodiranju, podpirajmo „Narodno založbo“ s tem, da pristopimo v čim bolj čilnem številu k nji kot zadružniki. Tudi učiteljska društva, ki imajo kaj gotovine, bi jo naj naložila v „Nar. založbo“ s tem, da bi vzela nekaj deležev.

„Nar. založba“ izdaja sedaj tednik „Narodni List“ in z novim letom namerava prevzeti tudi list „Domovino“ ter jo izdajati kot dnevnik. Ta preustrojitev bo za politični preobrat in napredek velikanske važnosti, ker časopisje je velesila, kakor ga je nazval že Napoleon.

„Narodni založbi“ je že zasiguran obstoj in razvoj, toliko že ima zadružnikov in vplačanih deležev, ako pa še učiteljstvo pristopi in pridobi kaj udov, je „Nar. založbi“ zagotovljen sijajen uspeh in tako tudi štajerskim Slovincem vsestranski narodni, gospodarski, prosvetni in politični napredek.

Moč „Slov. Gospodarja“ in drugih klerikalnih časopisov, ki učiteljstvo tako podlo blatijo, je „Katoliško tiskovno društvo v Mariboru“. Kot protitež ukrepimo „Narodno založbo v Celju“, s tem najbolj uspešno paraliziramo zlobne napade klerikalnih listov na šolo in učiteljstvo.

Klerikalni listi vseh kalibrov dobivajo mastne podpore od glasovitega „Pius-Vereina“, ki razpolaga z velikanskimi vsotami. Napredni listi, žal, nimajo takih mecenov in je njihovo stališče torej mnogo težje od konkurenčnih klerikalnih listov in lističev. Vsakega naprednjaka dolžnost je torej, da po svojih močeh podpira napredna tiskovna društva in pri „Nar. založbi“ je to tem lažje mogoče, ker denarni izgubljen, temveč je le naložen kot v vsaki hranilnici ali posojilnici. Tisti, ki že imajo kaj prihrankov, naj vzamejo več deležev, saj jim bodo tudi pri „Nar. založbi“ donasali obresti, zakaj poseben fond jamči, da se dividenda izplačuje 5% in tako visokih obresti ne plačuje pač noben denarni zavod.*) Da pa je omogočeno vsakemu pristopiti, se smejo deleži vplačevati tudi v mesečnih obrokih od 2 K naprej.

Upajoč, da ta poziv ne bo zaman, kličem še enkrat: vsi pristopimo k „Narodni založbi“. Kujmo železo, dokler je vroče. Prijave je poslati na naslov: „Narodna založba“ v Celju!

*) Učiteljska hranilnica v Ljubljani. Uredn.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta!“